

WYKŁAD
Anatomii
ciała ludzkiego

NAPISAŁ
Ludwik Bierkowski
Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego

CZĘŚĆ PIERWSZA OBEJMUJE
ANATOMIĘ SZCZEGÓLNA

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
NARZĘDZIA RUCHU BIERNE TJ. KOŚCI WRAZ Z NALEŻĄCEMI DO NICH CZĘŚCIAMI	17
Wstęp	19
Dział I	
Pień (<i>truncus</i>)	23
Rozdział I	
Słup pacierzowy (<i>columna vertebralis, spina, dorsi</i>)	23
A. Opis kręgów	24
I. W ogólności	24
II. Opis kręgów w szczególności	25
B. Połączenia słupa pacierzowego	30
I. Połączenia niektórym kręgom właściwe.	30
II. Połączenia ogólne kręgów	33
C. O słupie pacierzowym w ogólności	36
I. Budowa słupa pacierzowego	36
II. Kierunek i wymiary słupa pacierzowego	37
III. Rozwijanie się słupa pacierzowego	38
Przeznaczenie słupa pacierzowego	39
I. Przeznaczenie słupa pacierzowego względem mleczca pacierzowego	40
II. Mechanizm słupa pacierzowego podczas stania	40
III. Mechanizm słupa pacierzowego podczas ruchów tułowia	42
Rozdział II	
Miednica (<i>pelvis</i>)	45
A. Opis kości miednicy	45
I. Kość krzyżowa (<i>os sacrum</i>)	45
II. Kość kuprowa (<i>os coccygis</i>)	48
III. Kości biodrowe (<i>ossa coxarum</i>)	49

B. Połączenia miednicy	54
I. Połączenie kości krzyżowej z słupem pacierzowym	54
II. Połączenie kości krzyżowej z kuprową.	54
III. Połączenie kości biodrowych z kręgami.	54
IV. Połączenie kości biodrowych z kością krzyżową	54
V. Połączenie kości biodrowych ze sobą.	55
C. O miednicy w ogólności	56
I. Budowa miednicy	56
II. Wymiary miednicy	58
III. Nachylenie miednicy.	64
IV. Kierunek miednicy	65
V. Różnice płciowe miednicy	65
VI. Rozwijanie się miednicy.	66
D. Przeznaczenie miednicy	67
I. Mechanizm miednicy podczas stania lub siedzenia.	67
II. Mechanizm miednicy podczas postępowania	68
III. Mechanizm miednicy podczas jej ruchów.	69
IV. Mechanizm miednicy względem organów w niej umieszczonych	70
Rozdział III	
Klatka piersiowa (<i>thorax</i>)	70
A. Opis kości klatki piersiowej	70
I. Kość mostkowa, mostek (<i>sternum</i>)	70
II. Żebra (<i>costae</i>).	72
B. Połączenie klatki piersiowej	75
I. Połączenia tylne	75
II. Połączenie przodowe klatki piersiowej.	76
C. O klatce piersiowej w ogólności	77
I. Budowa klatki piersiowej	77
II. Kształt i położenie klatki piersiowej	78
III. Wymiary klatki piersiowej.	79
IV. Rozwijanie się klatki piersiowej.	80
D. Przeznaczenie klatki piersiowej	82
I. Mechanizm klatki piersiowej w ochranianiu organów wśród niej umieszczonych.	82
II. Mechanizm klatki piersiowej podczas ruchów jej własnych.	83

Dział II

Głowa (<i>caput</i>)	85
----------------------------------	----

Rozdział I

Czaszka (<i>cranium</i>)	85
A. Opis kości czaszki	85
I. Kość czołowa (<i>os frontis, coronale</i>)	85
II. Kości ciemieniowe (<i>ossa parietalia, bregmatis</i>)	89
III. Kość tyłogłówna (<i>os occipitale</i>)	92
IV. Kości skroniowe (<i>ossa temporum</i>)	96
V. Kość kliniasta (<i>os cuneiforme, sphenoideum, vespiforme</i>)	102
VI. Kość sitowa, węchowa (<i>os ethmoideum, cribriforme</i>)	108
B. Połączenia kości czaszki	111
I. Połączenia podstawy	111
II. Połączenie sklepienia	112
C. O czaszce w ogólności	112
I. Budowa czaszki	112
II. Kształt i wymiary czaszki	113
III. Odmiany w budowie czaszki	114
IV. Rozwijanie się czaszki	115
V. Wyrodzenia czaszki	117
VI. Porównanie czaszki z słupem pacierzowym	117

Rozdział II

Twarz (<i>facies</i>)	120
A. Opis kości twarzy	120
I. Kości górnoszczękowe (<i>ossa maxillaria superior</i>)	120
II. Kości podniebieniowe (<i>ossa palatina</i>)	126
III. Kości licowe (<i>ossa malaria, zygomatica</i>)	128
IV. Kości nosowe (<i>ossa nasi</i>)	130
V. Kości łzowe (<i>ossa lacrymalia</i>)	131
VI. Muszle nosowe dolne (<i>conchae inferiores, ossa turbinata inferiora</i>)	132
VII. Przegroda nosa, radlica (<i>vomer</i>)	133
VIII. Szczeka dolna (<i>maxilla inferior, mandibula</i>)	134
B. Połączenia twarzy	138
I. Połączenia części górnej	138
II. Połączenie części dolnej	138

C. O twarzy w ogólności	139
I. Budowa twarzy	139
II. Kształt i wymiary twarzy	143
III. Kierunek twarzy. Kąt twarzowy	144
IV. Rozwijanie się twarzy	145
Ostrzeżenie dla drukarza.	151
Streszczenie	155
Summary.	157
Indeks	159